

Key words: dog, cat, diseases

Дата надходження в редакцію: 04.01.2013 р.
Рецензент: д.вет.н., професор В. І. Кассіч

УДК:636.09:61698:578.824:614.47:57.083.3

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОШИРЕННЯ СКАЗУ В УКРАЇНІ

Г. О. Омельченко, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ

Аналіз даних, що характеризують епізоотичну ситуацію зі сказу в Україні, свідчить про тенденцію до її збільшення. Як результат, має місце неконтрольоване постійне збільшення популяції лисиці та кількості бродячих і безпритульних собак, що в цілому зумовлює безперервність епізоотичного процесу, знижує ефективність антирабічних щеплень бродячих тварин.

Ключові слова: сказ, скажені тварини, епізоотична ситуація, структура захворюваності тварин на сказ.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Активізуються природні вогнища сказу, збільшується кількість випадків захворювання серед диких м'ясоїдних, які є джерелом і резервуаром збудника хвороби [1]. До епізоотичного процесу сказу більш інтенсивно стали втягуватись свійські та синантропні тварини. Аналіз ситуації засвідчує: при виконанні загальних антирабічних заходів не було достатньої координації міжвідомчої взаємодії відповідних виконавчих органів

Зв'язок із важливим науковим і практичним завданням. Сказ є надзвичайно небезпечним зооантропонозом, який, у разі виникнення, спричиняє 100% загибель як тварин, так і людей. Єдиним методом боротьби з цією інфекційною хворобою є планомірні широкомасштабні щеплення свійських та диких м'ясоїдних тварин, які є резервуаром і джерелом збудника інфекції в природі [4]. Аналізуючи структуру захворюваності тварин на сказ в південному регіоні України та враховуючи кількість випадків захворювання свійських м'ясоїдних та синантропних тварин можна вважати, що існують певні передумови виникнення перехідних або змішаних вогнищ – природно-антропоургічних. Основними причинами цього є: синантропізація диких тварин та здичавіння домашніх – котів та собак, залишених власниками.

Аналіз літературних даних, в яких розпочато розв'язання проблеми. Епізоотична та епідемічна ситуація зі сказу в Україні залишається неблагополучною. Природні вогнища сказу існують практично на всій її території [2]. Щорічно реєструється значна кількість захворювань на сказ серед тварин та випадки загибелі людей внаслідок захворювання на сказ [6]. Відзначається підвищена захворюваність на сказ серед собак, котів та сільськогосподарських тварин, що, в першу чергу, є показником епізоотичного неблагополуччя серед диких тварин. Боротьба зі сказом була і залишається важливою проблемою ветеринарної медицини. Заходи, що вживаються з метою покращення епізоотичної ситуації в Україні, виявляються недостатніми. Тому специфічна

профілактика сказу на сьогоднішній день стає ще актуальнішою [3].

Метою досліджень було вивчення епізоотичної ситуації щодо сказу тварин в Україні на сучасному етапі.

Матеріали і методи досліджень. Матеріалом досліджень були: акти епізоотологічних досліджень неблагополучних щодо сказу пунктів, статистичні дані Державної ветеринарної та фітосанітарної служби України, Головного управління ветеринарної медицини в Сумській та Полтавській областях, річні звіти Сумської та Полтавської обласної державної лабораторії ветеринарної медицини. При виконанні роботи користувались комплексним епізоотологічним методом досліджень [5].

Результати власних досліджень Як показує статистика захворюваність на сказ зростає і розповсюджується по території України. Адже для диких хижаків - природного джерела і розповсюджувачів сказу - практично не існує перепон в міграції. Не суттєво зменшується і кількість нанесених укусів людям домашніми тваринами: в 2009 році нанесено 783 укуси, в 2010 році - 741 укус, в 2011 р. - 748 укусів, за 9 місяців 2012 року - 405 укусів (рис. 1).

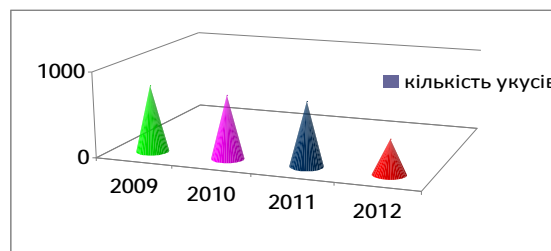

Рис. 1. Кількість нанесених укусів людям домашніми тваринами на території України за 2009-2012 роки

В Україні за останні 15 років зареєстровано 32 випадки захворювань людей. Найчастіше джерелами збудника були коти (13), 8 постраждали від собак, 6 – від лисиць, 1 – від кажана, 4 – від невстановлених тварин. Так, згідно статистичних даних Державного комітету ветеринарної

медицини, в Україні по роках захворіло: у 2008р. – 849 лисиць, 356 собак і 481 кот; у 2009 р. – 876 лисиць, 354 собаки і 405 котів; у 2010р. – 1194 лисиці, 509 собак і 667 котів; у 2011 р. – 728 лисиць, 571 собака і 611 котів; за січень-червень 2012 р. – 127 лисиць, 94 собаки і 115 котів (рис. 2).

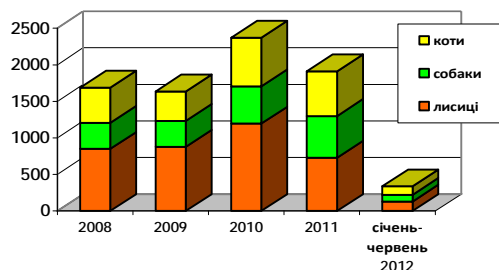

Рис. 2. Кількість тварин, що захворіли на сказ в Україні за 2008-2012 роки

В Україні з початку 2012 року виявлено 1550 випадків сказу тварин, що на 470 випадків більше, ніж минулого року, із них 135 випадків сказу було зафіксовано серед великої рогатої худоби, 438 - серед котів, 277 - серед собак. Найбільше випадків серед червоних лисиць, які є основним джерелом захворювання - 591 випадок (рис. 3). Така статистика пов'язана зі скороченням областей, в яких проводять імунізацію диких м'ясоїдних тварин. Жодного захворювання людини сказом зафіксовано не було, за цей період було зареєстровано 60 тисяч укусів людей тваринами.

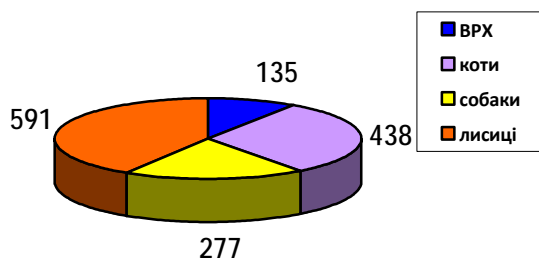

Рис. 3. Показники захворюваності щодо сказу в Україні за 2012 рік

У 2011 році в Україні було зареєстровано 6 випадків захворювання людей на сказ - у Сумській, Чернігівській, Київській, Донецькій, Тернопільській областях та у Києві. У 2010 році було зареєстровано 3 випадки. Так, з початку 2011 р. в Україні зареєстровано 624 неблагополучних пунктів. Зокрема, в Луганській області кількість випадків 103, у Волинській - 120, в Полтавській - 57, у Харківській - 54, в Сумській - 59, у Вінницькій області - 60, у Тернопільській - 19, Одеській області - 11, Дніпропетровській - 37, Кіровоградській - 40. За 2012 рік відбулося зменшення випадків захворювання на сказ. Зокрема, в Луганській області кількість випадків зменшилася до

1, у Волинській - до 6, в Полтавській - до 4, у Харківській - до 7, в Сумській - до 16. Так, з початку 2012 р. в Україні зареєстровано 807 неблагополучних пунктів, що на 183 більше, ніж в минулому році. Найбільше неблагополучних пунктів зареєстровано в Вінницькій області (92) - на 32 більше, ніж в минулому році, Тернопільській (85) - на 66 більше, ніж в м.р., Одеській (55) - на 44 більше, ніж в м.р., Дніпропетровській (51) - на 14 більше, ніж в м.р., Кіровоградській (46) - на 6 більше, ніж в м.р.

Впродовж останніх трьох років кількість щеплень в Україні проти сказу зростала. У 2010 - 4,2 млн. (в т.ч. - 3,14 млн. собак); в 2011 - 8,6 млн. (в т.ч. - 3,58 млн. собак); в 2012 - 11,6 млн. (в т.ч. - 3,7 млн. собак) (рис. 4).

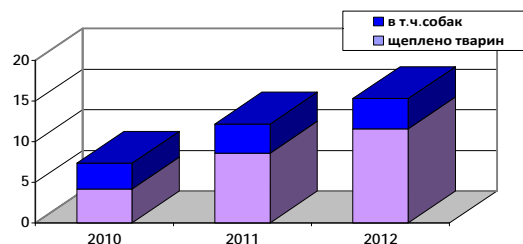

Рис. 4. Кількість тварин, що було щеплено проти сказу в Україні за 2010-2012 роки

Як мінімум 70% популяції собак повинні мати рівень антирабічних антитіл 0,5 МЕ/мл після щеплення на ендемічних щодо сказу територіях.

Перспектива досліджень. Дослідження з цього напрямку дозволять контролювати ситуацію щодо сказу і своєчасно приймати заходи щодо недопущення розповсюдження цієї інфекції.

Висновки.

1. Моніторинг у популяції бездоглядних тварин повинен проводитися на постійній основі. Досліджувати на сказ необхідно всіх відловлених бездоглядних тварин, які належить знищити, про результати постановки діагнозу слід миттєво інформувати ветеринарну і медичну служби.

2. Як мінімум 70% популяції собак повинні мати рівень антирабічних антитіл 0,5 МЕ/мл після щеплення на ендемічних щодо сказу територіях.

3. Основним заходом щодо обмеження чисельності бездоглядних тварин є ліквідація кормової бази. Це досить коштовний, проте ефективний захід і, в довгостроковій перспективі, він може бути досягнутий обмеженням доступу тварин до контейнерів побутових відходів, своєчасною дератизацією, інформаційно-роз'яснювальною роботою із населенням.

Список використаної літератури:

1. Баник М. В. Особенности биотопического распределения обыкновенной лисицы (*Vulpes vulpes* L.) в Украине / М. В. Баник, Е. В. Скоробогатов, А. А. Атемасов // Матер. Междунар конф. «Чтения памяти А.П. Крапивного» – Харьков, 2009. – С. 117–128.
2. Гришок Л.П., Падалка О.В. Епізоотологічне районування території України в залежності від напруженості епізоотичної ситуації щодо сказу //між від. темат. наук. зб. «Ветеринарна медицина». - № 82. – Харків, 2003. – С. 184-189.
3. Гришок Л.П., Падалка О.В. Епізоотологічний моніторинг. Сказ тварин. //Ветеринарна медицина України. - № 8. – 2003. – С. 21-24.
4. Макаров В. В. Бешенство: очерк мирового нозоареала и общие элементы контроля /В.В. Макаров //Ветеринарная Патология. М., 2002. - С. 12-20.
5. Нуйкин Я.В. Материалы и методы эпизоотологической нозогеографии / Я.В. Нуйкин. – М., 1977. – 27 с.
6. Падалка О.В. Динаміка епізоотичного процесу та напруженість епізоотичної ситуації щодо сказу в різних регіонах України / О.В.Падалка // Аграрний Вісник Причорномор'я. – 2003. – С. 46-53.

Анализ данных, что характеризуют эпизоотическую ситуацию по бешенству в Украине, свидетельствуют о тенденции ее к увеличению. Как результат, имеет место неконтролируемое постоянное увеличение популяции лисиц и количества бродячих и безпритупных собак, что в целом обуславливает непрерывность эпизоотического процесса, снижает эффективность антирабических вакцинаций бродячих собак.

The analysis of data that characterize an epizootic situation on rage in Ukraine, testify to its tendency to increase. As the result, takes place uncontrollable constant increase in population of foxes and quantity of vagrant and bezpritulny dogs that as a whole causes a continuity of epizootic process, reduces efficiency of antirabichesky vaccination of vagrant dogs.

Дата надходження в редакцію: 12.01.2013 р.
Рецензент: д.вет.н., професор В. Ю. Кассіч

УДК:636.09:61698:578.824:614.47:57.083.3

ЕПІДЕМІЧНА ТА ЕПІЗОТИЧНА СИТУАЦІЯ ЗІ СКАЗУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Н. О. Авраменко, к.вет.н., доцент, Сумський НАУ

В Україні останнім часом загальною тенденцією захворюваності на сказ стало переважання його прояву серед диких тварин, собак і котів. Моніторинг у популяції бездоглядних тварин повинен проводитися на постійній основі, тому що він необхідний для контролю ситуації щодо сказу і своєчасному прийманню заходів щодо недопущення розповсюдження цієї хвороби.

Ключові слова: сказ, скажені тварини, епізоотична ситуація, структура захворюваності тварин на сказ.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сказ – гостро перебігаюча інфекційна хвороба, яка спричинюється нейротропним вірусом і характеризується ураженням центральної нервової системи. Хворіють на сказ всі теплокровні і людина. Складна епізоотична та епідемічна ситуація спостерігається більш ніж у 110 країнах світу [7]. Сказ є економічним тягарем для країни у зв'язку з високою вартістю лікування потерпілих, діагностики, епідеміологічного, епізоотологічного нагляду, профілактичної та постекспозиційної обробки людей, імунізації тварин.

Зв'язок з важливим науковим і практичним завданням. В Україні останнім часом загальною тенденцією захворюваності на сказ стало переважання його прояву серед диких тварин, собак і котів, які стають основним джерелом збудника для людини та сільськогосподарських тварин, насамперед великої рогатої худоби [4]. Від-

булося зміщення напруги епізоотичної ситуації з південно-східної території в північну, східну та центральну частини. Виходячи з наявної епізоотичної ситуації, вся територія України є зоною стійкого неблагополуччя щодо сказу. Його вогнища реєструються в усіх природно-географічних зонах. Найбільш ураженими є зони Полісся і Лісостепу (Полтавська, Харківська, Луганська, Сумська, Чернігівська області) [1].

Аналіз літературних даних, в яких започатковано розв'язання проблеми. Щороку на земній кулі від сказу гине близько 50 тис. людей та 1 млн. тварин. Частка дитячої смертності складає 30 – 50% від загальної кількості загиблих людей. Аналіз даних, що характеризують епізоотичну ситуацію зі сказу в Україні, свідчить про тенденцію до її збільшення [2]. Активізуються природні вогнища сказу, збільшується кількість випадків захворювання серед диких м'ясоїдних, які є джере-